

Megjelen minden második napon
kedd, csütörtök és szombat este.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Sátoralja-Ujhely, főtér 9. szám.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Apró hirdetéseknek minden garmond szó
4 fill., vastagabb betűkkel 8 fill.

Nyilttérben minden garmond sor 30 fill.

ZEMPLÉN

POLITIKAI HIRLAP.

ifj. Meczner Gyula
főszerkesztő.

dr. Perenyi József
főmunkatárs.

Előfizetési ára:

Egész évre 12 korona félévre 6 kor.
negyedévre 3 kor.

— Egyes szám ára 8 fillér. —

Hirdetési díj:

Hivatalos hirdetéseknek minden szó után
2 fill. Petit betűnél nagyobb, avagy disz-
betűkkel, vagy kerettel ellátott hirdetések
térmeték szerint egy négyszög centim.
után 6 fill. — Állandó hirdetéseknek ár-
kedvezmény.

Dókus Gyula fölmentése.

— dec. 13.

Lapunk előző számában jelez-
tük, hogy a Dókus Gyula ellen
hivatalos hatalommal való vissza-
élés miatt folyamatba tett ügyben
ma megtartott bírósági tárgyalás
lefolysáról t. olvasóinkat rész-
letesen is fogjuk tájékoztatni.

Azzal mindenki tisztában van,
hogy az alispán ellen indított
eme kereset politikai színezett.
A Fejérváry-kormány üldöztetés
tárgyul tüzte ki mindazokat, a
kik az ő politikájának vak esz-
közéül nem adják oda magukat,
hanem hazafiúi érzésükből folyó-
lag a törvényt a kormány felett
állónak tartják és egyedül az
előbbinek engedelmeskednek ak-
kor, midőn az utóbbi túltette
magát a törvényességen.

Nem közönséges dolog azért
a zempléni alispán ellen indított
hajsza. Szomorú világításban fogja
ez sülyedt korunk kormányférfi-
ait az utókor előtt bemutatni; érde-
mes, hogy megörökítették egy
ilyen esemény a jövő generáció
számára azért is, hogy okuljon a
tulkapásra hajlandók serege s
merítsen lelkesedést a példából
az, aki híven kitart a törvényes-
ség útján.

Ime a Dókus Gyula alispán
ellen lefolytatott tárgyalás hü
képe:

A tárgyalás megnyitása.

1905. december 13-án d. e.
9 órakor Schiller Kálmán sátor-
aljai helyi kir. járásbírói al-
bíró, az új igazságügyi palotában
levő hivatali helyiségében meg-
kezdte az alispán ellen, a hely-
beli kir. ügyész vádindítványa
alapján folyamatba tett bünper
főtárgyalását.

Nagy közönség gyűlt össze a
törvényszéki épületben, mert min-
denki azt vélte, hogy a tárgya-
lás valamelyik nagy tárgyalóte-
remben lesz megtartva. Azonban
a tárgyalás a bíró hivatalos szo-
bájában folyt le, ahová belépő-
jegyekkel lehetett csak bemenni.

A bírói szobában ott láttuk a tár-
gyaló bíró, a közbíró ügyészen,
Dókus Gyulán és dr. Szirmay
István vármegyei tiszti főügyé-
szen mint védőn kívül: Csuka
Ödön, dr. Kellner Soma, dr. Szé-
kely Albert, dr. Roth József, dr.
Erényi Manó, dr. Nagy Arthur,
Végh Bertalan, dr. Fried Lajos
és dr. Lichtenstein Jenő sátor-
aljai helyi ügyvédek, továbbá
a megyebizottsági tagok és a
város előkelő polgárai közül:
dr. Hornyay Béla, Bernáth Béla,
Éhlert Gyula, dr. Ambrózy Ágost,
Matolai Etele, Behyna Miklós,
Matyi Béla és még másokat.

Az érdeklődés, izgatottság ért-
hetően nagy volt, érezte min-
denki, hogy történelmi nevezet-
ességű pillanatok előtt állunk.

Jegyzőkönyvvezető Makó Béla
bírói bírósági joggyakornok volt; a
vádhatóságot dr. Somossy András
kir. ügyész képviselte, Dókus
Gyula alispán védőjeként dr.
Szirmay István vármegyei tiszti
főügyész jelent meg.

A bíró a közönséghez inté-
zett felhívás után, hogy esend-
ben és rendben viselkedjék és
tetszésének vagy nem tetszésé-
nek kifejezést ne adjon, Dókus
Gyula alispánt az általános kér-
désekre hallgatta ki.

Dókus Gyula előadja, hogy
56 éves, ev. ref. vallású, kato-
nai kötelezettségének eleget tett,
sátoraljai helyi lakos, vármegyei
alispán, büntetve még nem volt.

Az ügyész halasztást kér.

Az általános kérdések fel-
tevése után a közönség és az
összes érdekeltek legnagyobb
meglepetésre fölállott az ügyész
és kérte a tárgyalásnak bizony-
talan időre való elnapolását, hogy
a belügyminiszteriumtól megkér-
dezhesse, hogy miként értelme-
zendő az általa kibocsájtott ren-
delet, de különösen azért: mert
mint tapasztalható volt más bíró-
ságnál is, hogy az ítélő bíró al-
kotmányjogi tekinteteket is figye-
lembe vesz, tehát ő erre el akar
készkülni.

Védő kéri az ügyészi indítvány
elutasítását, mert vagy alapos a
vád és akkor felesleges az elha-

lasztás, vagy nincsen a vádnak
semmi alapja és ez esetben sem
lehet a belügyminisztertől instruk-
ciót kérni a vád emelésre. Kéri
a tárgyalás megtartását.

Dókus Gyula szintén kéri a
tárgyalás megtartását. Tárgyaló
bíró az ügyészi indítványt eluta-
sitja, a mi miatt ügyész a B. P.
384. §. 9. pontja alapján semmi-
ségi panaszt jelentett be.

A vád.

Ezután Somossy András kir.
ügyész előterjesztette a már la-
punkban is ismertett vádat,
hogy t. i. az alispán a belügy-
miniszteri rendelet ellenére a
vármegye tanácstermét és a fő-
ispáni lakosztályt nem bocsátotta
a kinevezett főispán rendelkezé-
sére s az installációs közgyűlés
összehívását megtagadta. Ennél-
fogva a fenti tényállás alapján
Dókus vármegyei alispánt vá-
dolja a Btk. 480. §-ába ütköző
hivatalos hatalommal való vissza-
élés vétségével s kéri megbünte-
tését.

Közbíróként ezen előterjesz-
tése után Schiller bíró kérdést
intézett Dókus Gyulához, hogy
megértette-e a vádat és bünsnek
érzi-e magát; Dókus Gyula kije-
lentette, hogy a vádat megértette,
de nem érzi magát bünsnek. Vé-
dekezését a következőkben adja
elő:

Dókus Gyula védekezése.

Tek. kir. Járásbíró! Zemplén
vármegye főispánja örgróf Pallavicini
Alfréd folyó évi november hó 9-én
1. rezervált szám alatt felhívott, hogy
a november hó 20-ára általa a vár-
megye székházába kitűzött és össze-
hívott rendkívüli közgyűlést hirdessem
meg s az általam kiadandó körlevél-
be vegyem föl azt, hogy ezen köz-
gyűlés egyedüli tárgyát a főispáni
hivatalos eskü fogja képezni. Ezen
felhívásra azt válaszoltam, hogy mi-
vel a vármegyei törvényhatóság mint
felettes hatóságom, november hó 8-án
tartott rendkívüli közgyűlésében 882.
18705. számú határozatával a főispán
által összehívott rendkívüli közgyűlés
meghirdetésétől eltiltott, a meghirde-
tést megtagadom. Az installációra vo-
natkozólag a vármegyei jogszokása,
amelyre vonatkozólag vármegyei
szervezeti szabályrendeletünk 10. §-
ának II. bekezdése azt rendeli, hogy a
főispáni beiktatás és diszkyűlések
alkalmával a vármegyei régi szép

szokásai megtartandók: az, hogy az
alispán a főispáni kinevezést közlő
belügyminiszteri rendelet leérkezése
után rendkívüli közgyűlést hív össze,
amely intézkedik az installáció ha-
táridejének kitűzése és a rendkívüli
közgyűlés összehívása iránt.

Ezen jogszokásainkról a belügy-
miniszternek tudomása volt, mert a
főispán fölterjesztette s mivel nem
kifogásolta, szabályrendeleteinket jó-
váhagyta. A belügyminiszter 119209.
905. szám alatt kiadott azon intézvé-
nyének végrehajtását, melyben a vár-
megye közönségének 882. szám alatt
hozott határozatát megsemmisítette s
ezen intézvényemet az állam veszé-
lyeztetett érdekeire való tekintettel a
1886: XXI. t.-cz. 19. és 68. §-ának
d) pontja alapján rendeletének azon-
nali végrehajtását követelte, nem ta-
gadtam meg, hanem az 1886: XXI.
t.-c. 68. §-a alapján, mert a rendelet
a törvénybe ütközönek tartottam,
ellene felirati jogommal éltem, amely-
ben előadtam, hogy a törvhat. bizott-
ságnak november hó 8-án tartott köz-
gyűlésében a 882/18705. számú hatá-
rozata a községi törvény 10. §-a alap-
ján nem volt megsemmisíthető, mert
a közgyűlés határozata a főispán ál-
tal fölterjeszhető nem volt egyrészt
azért, mert a kinevezett főispánnak
a hiteles közgyűlési határozat birtoká-
ban nem volt, másrészt azért, mert az
idézett törvény 57. §-ában foglalt jo-
gokat a főispán éppen úgy, mint bár-
mely más közhivatalnok csak esküje
letétele után gyakorolhatja. Továbbá
se a határozatot magában foglaló
jegyzőkönyv, se maga az ügy felter-
jesztve nem volt. Elmondtam, hogy
ezen felsorolt indokok alapján a tör-
vényhatóság határozatát törvényesen
megsemmisíthetnek nem tekinthettem,
és a rendelet végrehajtását meg kel-
lett tagadnom.

Elmondottam, illetve előadtam
végül azt is, hogy ha ezen megsemmisítő
indítvány törvényes előzményei
meglettek volna is, annak azon-
nali végrehajtására kötelezhető nem
voltam, nemesak azért, mert a ve-
szélyeztetett érdekek nem voltak meg-
jelölve, hanem azért sem, mert ezen
rendelet nem egy kiadott kormány-
rendelettel, hanem egy törvényható-
sági határozattal lévén kapcsolatban,
csak a közgyűlés határozatának má-
sodszori megsemmisítése után képez-
hette azonnali végrehajtás tárgyát.

A vármegyei közgyűlésének azon
határozatának, melylyel a főispáni he-
lyiségeket lezáratta, törvényessége a
tulajdonjogon nyokedezik, mert a
vármegyei ház telexkönyvileg biztosított
magántulajdonát képezvén, azt
hogy ad-e pénzért, ingyen, vagy pe-
pig egyáltalában nem, a főispánnak
iroda, vagy lakásul szolgáló helyisé-
geket, mint tulajdonosnak joga volt.
Sem törvény, se kormányrendelet, se

RUM, COGNAC és TEA nagy választékban és jutányosan kapható
HRABÉCZY KÁLMÁN gyógyszerész üzletében (DROGERIA.)
Sátoraljai hely, Főtér.

vármegyei határozat nincsen, mely e vármegyét arra kötelezte volna bármikor is, hogy a főispánok helyiségeket bocsásson rendelkezésére. Tette azt eddig saját elhatározásából, minden kényszer nélkül. A belügyminiszter azon rendeletének, hogy a főispán megillető hivatalos helyiségeket azonnal bocsásson rendelkezésére, eleget nem tehettem, mert a helyiségeket nem én az alispáni pecséttemmel, hanem a vármegyei törvényhatóság saját pecsétjével pecsételtetem, már pedig e helyiségeket csak az esetben adhattam volna át, ha a vármegye tilalmaként odahelyezett pecsétet feltöröm, amire pedig semmiféle rendelettel nem vagyok kötelezhető.

Eljárásomban a köteletség teljesítésének megtagadása az eddig felsoroltak figyelmen kívül hagyása esetén sem foroghat fenn, mert akkor, mikor a vármegye habár megsemmisített határozatának, de meg nem semmisíthető egyértelmű akaratának és a belügyminiszterium ezzel ellentétes intézkedésének végrehajtási kötelezettsége elé állítottam, a törvényhatóságok közjogi szervezetéből folyólag nemcsak mint határozatainak és akaratának első helyen hivatott végrehajtója, hanem mint személyesítője és képviselője: más eljárást követnem, mint elhatározását híven képviselni és akaratát föltétlenül érvényre juttatni nem volt szabad.

Ezek után, mivel a hivatali hatalommal való visszaélés büntetében bűnösnek nem érzem magam, kérem a T. kir. járásbiróságot, hogy engem a vád és következményei alól felmentsen.

A védőbeszéd.

Mielőtt dr. Szirmai István védőbeszédének elmondásába kezdett volna, kéri a bírót, hogy konstataálja tulajdonképen a vád okát; mert az ügyész előadásából azt nem veszi ki tisztán.

A bíró felolvastatja a vádiratot, melyre dr. Szirmai István a következő nagyhatású s a hallgatóság által mindvégig figyelemmel kísért védőbeszédet mondotta:

Tekintetes kir. járásbiróság!

A vádindítványhoz csatolt miniszteri rendeletből, továbbá az ezzel kapcsolatban levő alispáni felirattól, végül magának Zemplén vármegye alispánjának védekezéséből megtudhatja, hogy tulajdonképen két kegyelmes urnak különös passziója folytán került a vármegye köztisztviselői álló alispánja a vádlottak padjára.

Az alispán ur nyilatkozata után, amelyben törvényes álláspontját védelmezte, nem tartanám szükségesnek, hogy az ő védelmére akár több időt, vagy szót pazaroljak; hogy ha mégis teszem, akkor azon köteleesség érzetnek adok kifejezést, amely azt diktálja nekem, hogy a vádlott alispán védekezését, amely a hozzá intézett kérdésekre adott feleletre vonatkozott, én mint védő kijelentem, hogy annak a vádnak alaptalanságát, tarthatatlanságát és rosszhiszeműségét kimutassam s tiltakozom alkotmányunk és törvényes önkormányzati jogunk támadói ellen. Mint védő, törvényadta jogommal, szólásszabadsággal élni fogok s be fogom bizonyítani, hogy ez a büntető per nem más, mint ezer éves alkotmányunk megtagadásának silány eszköze, amely a jelen büntető per tárgyat képezi. Tudjuk, hogy ez a büntető per nem egyedül azok között, melyeket utolsó napjainkban a kir. ügyészség megindít. A kormányknak nincsen joga a törvényhatóságokról szóló törvény §§-aira hivatkozni, mert arra csak oly kormány hivatkozhatik, mely nemcsak az abban lefektetett jogokkal akar élni, hanem teljesíti is az ott előírt kötelezettségeket, melynek legfőbbike úgy szól, hogy ha a tény-

leges hatalmat gyakorló kormány és az alkotmányt védő törvényhatóságok között, mint a jelenben is, alkotmányjogi vita támad, akkor a törvényhatóságnak joga van a képviselőháznál orvoslást kezdeni, amikor is egy törvényt tisztelő kormány ott hagyja helyét, ha e döntés a törvényhatóságra nézve kedvező. De, a mikor a mostani kormány nem is a többség, hanem az országgyűlés ismételt bizalmatlansági határozata ellenére kormányon marad s az országgyűlés ismételt elnapolása által a képviselőház illetékes foruma elől elvonja, — és elveszi az alkotmányjogi vitában a döntés lehetőségét, akkor ez a mai pör nemcsak becsületes magyar emberek jogtalan támadása, zaklatása, tisztességes hazafiak hitvány üldözése, de alkotmányjogi fontosságú per.

Törvénytelen cselzai szolgálatába akarja beállítani a magyar független bíróságot, s mivel már van félrevezetett, megmértelvezett törvényhatóságunk, de bíróságunk nincs, — egyedüli mentővívartat ostromolja, de törekvéseivel kudarcot fog vallani, s erre garancia nekünk a magyar bírói kar függetlensége, alkotmány tisztelete, törvény tudása. S ha az ügyészségnek elég volt a vád emelésére egy besugárás következtében, egy excelenciás levél, az ítélelbíróknak alaposan kell tanulmányozni, hogy igazságos ítéletet hozhasson.

Védelmem további folyamán előre ki kell jelentenem, hogy azt a törekvést, amelylyel nézetem szerint ez a kormány, az ilyen perek felszínre hozza, veszedelmesnek nem tartom, mert én bizom, hiszem és tudom, hogy a magyar bíróság törvény tudása, igazságszeretete, meg fogja találni a kellő utat, s ezen alaptalan vádakot visszautasítja; de féltetni kell az alkotmányt, féltetni kell az önkormányzati jogainkat, mert meg van támadva. Hogy magának a vádlottnak védelmi szempontjára, bár ez fölöslegesnek látszik is kitérjek, bölcseken méltóztatik tudni, hogy régi törvényeink alapján, a törvényhatóságot, a vármegyéket, a kerületet, a székeket a végrehajtó hatalommal szemben, a legszélesebb körű ellentállási jog illette meg. Eppen azért nem frázis, hanem jogi műszó az, hogy a törvényhatóságok „az alkotmány védő bástyái”, mert az a műszó nemcsak megilleti, hanem az élet folyamán ismételt és ismételt igénybe kellett venni e műszóba fektetett lényegét. — Ezen a jog álláson az 1848-iki törvényhozás mitsém változtat, mert bár behozza a független felelős ministeriumot, de az 1848. t.-c. 26. §. kimondja, hogy a vmegyei törvényhatóság régi jogállását minden tekintetben megtartja s a vármegye jogállását szabályozni nem lehetett. Az 1870. majd az 1886. évi törvények a törvényhatóság jogállását szabályozza, ezt precizirozza, de úgy az 1870. XL. t. cz. mint az 1886. XXI. t.-cz. intenciója akkor, a mikor a törvényhatóság a kormányval szemben áll, a midőn a jog állását védi, olyan kormányra gondol, amely a képviselőház törvényes többségére támaszkodik, amely a törvényhozás felfogását határozatával alkalmazza, olyan kormányra gondol, amely tiszteletben tartja a törvényhatóságok alkotmányos jogait. — Mint fentebb említettem, az 1886. XXI. törvényben benne van az, hogy abban az esetben, ha törvényhatóság és a kormány vitába elegendik és a törvényhatóság részére hajlik az igazság mérlege, a kormány vagy levonja helyzetének tarthatatlanságát, vagy enged a törvényhatóságnak, más alternatíva nincsen; de egy olyan kormány, amely az országgyűlés határozatát nem teljesíti, amely kormány az országgyűlés összehívását lehetetlenné teszi, amely kormány hónapok óta, az ország tilalma ellenére viszi Magyarországon a kormányzást, kezeli a közhatalmat, a közpénzeket felelősség és számadás nélkül, vagy legalább is nem úgy, a

hogy az a törvényben van, az ilyen kormány nem követelheti, illetve nem vindikálhatja magának azt a hatalmat, hogy ő a törvényhatóságokkal olyan mértékben rendelkezék, mint egy független felelős magyar kormány.

A mi a vád tárgyat képezi, hogy a miniszteri rendelet végrehajtása megtagadott, nézetem szerint csak törvényes elbírálásban részesült. De végük közelebről ezt a kormány intézkedést. A kormány azt rendelte, hogy „az állam veszélyeztetett érdekei” a rendelet azonnali végrehajtását kívánják. De azt, hogy mik azok a veszélyeztetett érdekek, a miniszter rendeletében nem jelöli meg. Ha egyszer a miniszter azt mondja, hogy ezt rendelem az állam veszélyeztetett érdekei miatt és az alispánnak engedelmessé kell, akkor lehet, hogy egyszer azt fogja elrendelni, hogy *minden kir. ügyészt meg kell fojtani* (derültség), pedig hát ez borzasztó bűn volna s a büntető törvénykönyv megfelelő §-ába ütköznék annak végrehajtása, ámbar lehet, hogy az állam veszélyeztetett érdekei ezt megfogják kívánni. Én azt hiszem, hogy ezen felfogás, az abszolútizmus ilyen széles körű kiterjesztését, a mi közjogunk s a mi bírói gyakorlatunk egyáltalában nem ismeri, mert a törvény §. (olvass) ... azt mondja, ... a miniszteri rendelet az állam veszélyeztetett érdekeit „*tárgyazzák*” ... s csak végrehajtása után lehet vita tárgyává tenni. Tehát tárgyzani kell, meg kell mondani, hogy mi hát az a veszélyeztetett érdek, mert beszél az a rendelet mindent, csak éppen a legfőbbet, a hivatkozott veszélyeztetett állami érdekekkel maradt adós.

Hiányzik ebben a bűnpörben a büntető jogi „*dolus*”, amely nélkül bűncselekmény nincs, mert lehet-e elhinni azt, hogy akkor, a mikor az alispán a törvénykönyvvel kezében, az alkotmányt védi; az ő becsületes lelkében, amelynek valódiságát egy hosszú életen át kifejtett hivatali működés láncolata igazol, mondom, az ő bensőjét áthassa az a meggyőződés, hogy ő ekkor jog ellenesen cselekszik. Itt a vádnak már csak azért sincs alapja, mert kimutatom azt, hogy a vádlott — Zemplén vármegye köztisztviselőiben és szeretetben levő alispánja — a mikor ő alispáni jogokat vélt gyakorolni, lelkében ott élt a meggyőződés, hogy ez csak képmutatás, ő most a törvénynek, a törvényes kormány ellenkezéseinek ellene szegül, mondom, ezt kimutatnia még „*ő excellenciá*”-jának se sikerülhet. Ez a helyes megítélés e tárgynak. Alaptalan a vád azért is, mert az alispán, mint a vármegyei törvényhatóság első tisztviselője első sorban felelős a vármegyei határozat végrehajtásáért. A törvényben körülírt intézkedés van arra, hogy a törvényhatóság határozatát az alispán hajtja végre, ezzel meg is van jelölve az alispán jogállása, szemben a miniszterrel és a törvényhatósággal. Tegyük föl, hogy ellentétben áll egy miniszter felfogásával, a ki azt követeli, hogy az alispán neki engedelmessédjék.

Azt tudjuk, hogy a végrehajtó hatalom első képviselője a főispán, méltóztatnék megnézni a főispánokról szóló részletét a törvénykönyvnek, amelyben az áll, hogy ha az alispánnak valamely rendelettel szemben aggálya van, illetve a rendelettel szemben külön nézete van, 24 órán belül a főispán utján felír a miniszterhez. Ha a miniszter ragaszkodik rendeletének végrehajtásához, akkor vagy akként hajtja végre, hogy az alispánt megkerüli és nélküle, vagy ha a veszélyeztetett állami érdekek tényleg fenforognak, akkor megjelöli a veszélyeztetett állami érdekeket s a veszélyeztetett állami érdekeket megjelölésével a rendelet azonnali végrehajtását követeli. Ha az állam érdekeit veszélyeztetett érdekeket, arra rá nem mutatni, csak 2 szót mondani s azután

a végrehajtást föltétlenül követelni, ez a törvényvel teljesen ellentétben áll, s a rendeletnek, — mint azt már egy másik ítéletben olvastam — e veszélyeztetett érdekek meg nem jelölése a legnagyobb hiánya. Törvénytelen a rendelet, mert a közönséges rendeleteknek az a kritériuma, hogy azok föltétlenül végrehajtása csak másodsor követelhető, törvénytelen a rendelet, mert törvényes főispánja a megyének nem volt, hiszen a főispán joghatósága, törvényes hivatalba lépése csak a hivatali eskü letétele után kezdődik, törvénytelen, mert ha a főispán valamit anélkül, hogy annak tartalmáról meggyőződniek besug, a miniszternek a törvény és a jog korlátai között a határozatot megsemmisíteni joga nem volt.

A büntető jog 75. §-a azt mondja, hogy szándék nélkül nincs se büntető, se büntető cselekmény, minthogy pedig a jelen bűnpörnél a szándék nem fedezhető föl, az egész vádnak minden jogi alapja hiányzik s a váddal csak az a cselzai, hogy a vármegye, amelye e törvénytelen kormányunk utjába állnak, megfélemlitessenek, ilyen silány politikai eszközök pedig a magyar bíróság nem engedi magát aljasítani; a magyar bíróságnak csak egy kötelessége van, hogy kellő igazsággal visszautasítsa a vádat.

Kérem a T. kir. Járásbiróságot, méltóztatassék a vádlottat felmenteni.

Az ítélet és indokolás.

A védőbeszéd elhangzása után a bíró a tárgyalást bezárta; 10 és fél óraker pedig a következő ítéletet hirdette ki:

Ő Felsége a király nevében!

A sátoraljaujhelyi kir. járásbiróság mint büntető bíróság, a királyi ügyész által Dókus Gyula ellen a Btk. 480. §-ába ütköző hivatali hatalommal való visszaélés vétsége miatt emelt vád tárgyában a ma megtartott tárgyalás alapján a vád és védelem meghallgatása után következőkép

ítélt:

A kir. járásbiróság Dókus Gyula vádlottat a Btk. 480. §-ába ütköző hivatali hatalommal való visszaélés vétségében bűnösnek **nem** találta és ezért őt a vád és következményei alól felmenti.

Indokolás.

A vád tárgyat az képezi, hogy Zemplén vármegye alispánja Dókus Gyula a m. k. belügyminiszteriumnak 119209/II. számú rendeletét, dacára annak, hogy ebben a rendeletben az 1886: XXI. t.-c. 19. §-a értelmében azonnali végrehajtás követeltetett, annak a végrehajtását megtagadta, ez által hivatali köteleességét sértette meg, amelyért a sátoraljaujhelyi kir. ügyész az igazságügyi miniszternek rendelete alapján vádat emelt. A védelem és vádlott védekezése arra terjedt ki, hogy ő ezen rendelet végrehajtásnak megtagadását nem követte el, hanem csak a törvényben megállapított felirati jogával élt. Vádlott alispán azzal védekezik, hogy a miniszter ezen rendeletének azért se követelhetette azonnali végrehajtását, mert a 882/905. számú közgyűlési határozatot a belügyminiszter nem látta, hiszen hiteles másolatban nem terjesztetett föl s a hivatkozott t. i. 1886: XXI. t.-c. 10. §-a intézkedése szerint csak azokat a bizonyos határozatokat semmisítheti meg, amelyeket az alispán fölterjesztett, vagy pedig Zemplén vármegye közgyűléit illetőleg hivatalos eljárása közben tudomást szerzett, azt a közgyűlési határozatot pedig a belügyminiszter se közvetve, se közvetlenül tudomásul nem vehette és a kiadott rendelettel a közgyűlési határozatot meg sem

semmisíthette, de nem is rendelhetette el a kiadott rendelet azonnali végrehajtását, mert igaz ugyan, hogy ki van téve, hogy „az állam veszélyeztetett érdekei kívánják a rendelet azonnali és halaszthatatlan végrehajtását”, de vádlott szerint nincsen taxatív és formálisan körülírva, mik azok a halaszthatatlan tények, amelyek szükségessé tennék a rendelet azonnali végrehajtását.

A vádlott védekezése kiterjed arra is, hogy ő tulajdonképpen a közgyűlés határozatait és rendeleteit hajtotta végre, a főispánnak pedig nem volt joga, hogy őt bizonyos rendkívüli közgyűlés összehívására utasítsa, mert úgy a törvény, mint a törvényes szabályrendelet és Zemplén vármegye régi szokásai szerint, az ilyen közgyűlést a főispán hívja össze a törvényhatóság útján.

A jelen vád tárgyát képező cselekmény elbírálásánál mindenek előtt vizsgálat tárgyává teendő, hogy a belügyminiszter 119209. sz. rendeletének tartalma a törvényvel nincsen-e ellenkezőben, bírálattal tárgyává teendő továbbá az, hogy vajon megvolt-e az előfeltétele ama rendeletnek, amely alapján a rendelet azonnali végrehajtása követelhető lett legyen.

Az első kérdés elbírálásánál az 1886. XXI. t.-cz. nyujt alapot, ugyanis a most hivatkozott törvény 56. §-a szerint, a főispánt a király nevezi ki, tehát ő is állami alkalmazott. Mint-hogy pedig állami hivatalnok, hivatalos állásának elfoglalása előtt esküt tartozik tenni, hogy az állásával járó és a törvényben meghatározott jogait gyakorolhassa. S hogy ez így van, hogy a főispán jogait csak az eskü letétele után gyakorolhatja. Lányi Bertalan igazságügyi miniszter úr f. é. 32487. szám alatt kibocsátott rendeletét közlöm, a melynek egy tétele így szól, ... a főispán, a ki a végrehajtó hatalom képviselője, s a ki a törvényhatóság ellenőrzésénél van megbízva, esküjét letehesse, vagyis, hogy joghatóságát megkezdhesse stb. ... ebből tehát következik, hogy a joghatóság megkezdésének az eskü letételevel kell kezdődnie, tehát az eskü letétele előtt joghatóságot nem gyakorolhat. A törvény 24. és 46. §-ai szerint rendkívüli közgyűlést a főispán, saját hatáskörében bármikor, az alispán pedig csak kivételesen, ha annak szükségét látja, hívja össze, s ha az alispán az összehívás szükségét nem látja, a rendkívüli közgyűlés összehívására senki által sem kényszeríthető. Minthogy pedig őrnagy Pallavicini Alfréd kinevezett főispán, abban az időben a midőn a vád tárgyává tett cselekmény elkövetése állítottatott, — esküt még nem tett, a fentebb kifejtett okok alapján a folyó évi november hó 20-ik napjára rendkívüli közgyűlés összehívására joga nem volt, mert őt ez a jog csak az eskü letétele után illette meg.

Minthogy pedig az alispán, az 1886. XXI. t.-cz. 46. §. utolsó bekezdése szerint rendkívüli közgyűlés meghirdetését, amelyet egy törvényes hatóság összehívott, tartozik teljesíteni, de mivel a főispán csak esküjének letétele után gyakorolhat joghatóságot, — tehát az alispán a rendkívüli közgyűlés határpójának kihirdetését, mivel a főispán esküt nem tett, megtagadta és így jogosan járt el, mert egy illetéktelen egyén cselekményét a miniszter sem ruházhatja föl hivatalos jelleggel, mert ilyen jelleggel a törvény sem ad neki, az alispánnak nemesak joga, de kötelessége is volt ennek a rendeletnek végrehajtását megtagadni s ezáltal nemesak nem sértette meg hivatalos kötelességét, hanem éppen akkor a törvény öreként jelent meg. — Amidőn ugyanis az alispán hivatalos állását elfoglalta, arra tett esküt, azt mondotta, hogy elsősorban a törvényt megtartom s csak másodsorban engedelmeskedem felettes hatóságomnak, tehát az alispán, mint közhivatalnok, letett esküjéhez hiven először a törvényeket megtartani köteles s

csak azután tartozik engedelmeskedni felettes hatóságának. Elsősorban tehát a törvény öre s csak másodsorban alantás közeg.

Ennek a belügyminiszteri 119209. szám alatt kibocsátott rendeletnek tartalma törvényellenes dolgokra vonatkozván, a törvényes elvekkel ellenkezésbe áll s így azon rendelet végrehajtása nem volt az alispán hivatali kötelessége. A szervezeti szabályrendelet 13. §-ra való hivatkozás pedig a miniszter rendeletébe tévesen értelmeztetik, mert ez a §. a rendes és rendkívüli közgyűlések összehívására és nem meghirdetésére vonatkozik.

De a belügyminiszter rendelete jogellenes is abban a részében, amikor arra utasítja az alispánt, hogy a vármegye házán a főispán eddigi hivatalos helyiségeit azonnal bocsássa a kinevezett főispán, őrnagy Pallavicini rendelkezésére és ezt, illetve ennek végrehajtását az alispán kötelességévé teszi. Ez a része jogellenes. Ennek az érdemleges elbírálásánál csak jogi elvek szolgálhatnak irányadóul, mert nincs törvény arra, hogy Zemplén vármegye közönsége a főispán hivatalos helyiségeiről gondoskodni tartozik. Nem vitás, hogy a főispánt, mint állami hivatalnokot a kir. kincstár fizeti, az sem vitás, hogy a hivatalos helyiség adása is az állással járó illetmény, amelyről szintén a kir. kincstár tartozik gondoskodni, bár arra is vannak esetek, hogy a hivatalos helyiségek kiválasztása, illetve a hivatalos helyiségnek alkalmas szobák, lakások kibérlését maguk az egyes hivatalnokok végzik. Tény az, hogy Zemplén vármegye közönsége eddig a főispánoknak adott hivatalos helyiségeket, de csak minden kényszereszköz nélkül, önként, saját szándékából adta. Jogelvi, hogy minden önként, kényszereszköz nélkül adott szolgáltatások csak a szolgáltatás megvonásáig terjednek és hogy a megvonások után senkinek sincs joga, hogy a megvonások után jogot formáljon az előbbi önként adott szolgáltatást további adására.

Minthogy a vármegyeháza, ahol a főispán hivatalos helyiségei vannak, kétségtelenül Zemplén vármegye tulajdonjogát képezi, s minthogy Zemplén vármegye közönségét a közgyűlés képviseli, tehát akkor, amikor a közgyűlés az alispánt utasította, hogy az eddigelő a főispán által lakott helyiségeket zárja el és az új főispánnak ne bocsássa rendelkezésére, csak is a tulajdonjogból folyó ama jogát, — mely szerint mindenki saját tulajdonával önként és kizárólagosan rendelkezik és a tulajdonost tulajdonának át vagy használatra való bocsátására senki sem kötelezheti, — gyakorolta, mert csak bírói ítélet s nem miniszteri rendelet alapján lehet valakit tulajdonjogától megfosztani, vagy tulajdonjogát korlátozni. Amikor a törvényhatósági közgyűlés az alispánt az előbb említett intézkedések megtételére utasította, ő t. i. az alispán követni tartozott, mert a 11203. számú belügyminiszteri rendelettel jóváhagyott vármegyei szabályrendelet szerint az alispán a vármegye vagyonkezelője, a vagyonkezelő pedig köteles a tulajdonos rendeleteit teljesíteni; tehát akkor, amikor az alispán ezt teljesítette, hivatalos kötelességét nem szegte meg s mint említettem, a kérdéses miniszteri rendelet törvényellenes.

Érdemleges elbírálásra szorul másodsor az, hogy az azonnal végrehajtandó miniszteri rendelet kibocsátására fenforogtak-e az előfeltételek. A községi törvény 19. és 68. §-ai szerint kétféle értelmezésű kormányrendelet van. Az egyik csoportba tartoznak azok a rendeletek, amelyek az állam általános közigazgatását tárgyazzák anélkül, hogy erre az állam akármilyen fontos érdekei kihatással lennének. A másikhoz azok, amelyek a némi eseti állami érdekek miatt azonnali végrehajtást kívánnak meg.

Az előttünk fekvő miniszteri rendelet, amely a vád cselekmény alap-

ját képezi, tulajdonképpen a második csoportba van sorozva, mert az első csoportba tartozó rendeletnél föltétlenül szükséges egy előző miniszteri rendelet, a melynek végrehajtása követelhető, minthogy pedig a jelen esetben csak egy rendelet jelent meg, azonnali végrehajtás ily képen nem volt követelhető. A bíróság megállapította, hogy a belügyminiszter 119209. számú rendeleténél, amely az azonnali végrehajtást követeli, az azonnali végrehajtás elő feltétele nem foroghat fenn, mert hisz maga a rendelet azt mondja, hogy a törvényhatóság közigazgatási érdekéről, a törvényhatósági önkormányzat tekintélyének megőrzéséről, a főispán által összehívott közgyűlés kihirdetéséről és a főispán hivatalos helyiségeinek átadásáról szól; már pedig ezek nem veszélyeztetett állami érdekek, hanem lokális, helyi érdekek, amelyek ellen felirati jogával élhetett az alispán. — A törvény 16 §-ába a „tárgyaz” szó használtatik, ha csak grammatikailag értelmezzük is azokat az állami érdekeket, amelyek az azonnali végrehajtást követelhetik és a melyek előadása az állam érdekeire személyesek lennének, a miniszteri rendeletben tárgyalni kell, de egyszerűen hangsúlyozni az állam veszélyeztetett érdekeit és ki nem emelni a személyeztetés okát, csak arra alkalmas, hogy a törvényhatóság is az alispán törvényben meghatározott jogát kizárja és azt célozza, hogy a miniszter jogait minden ellenőrzés kizárásával gyakorolhassa.

A rendelet igaz ugyan, hogy Zemplén vármegye közönségéhez szólt, de tartalma minden tekintetben imperatíve az alispánhoz szóló rendelet tartalmai, az alispánnak pedig 1886-ik t.-c. 10 §-a ezzel szemben felirati jogot ad, ha tehát ezzel a jogával élt, akkor az alispán hivatali hatalmával vissza nem élt.

Ezeknek alapján a kir. járásbírói Dókus Gyulát a vád és következményei alól fölmenti. (Lelkes éljenzés.)

Az ügyész felelőzése.

Az ítélet kihirdetése után az ügyész a Bp. 547. §. II. része és 385. §. I. rész alapján anyagi semmiségi és halasztási indítványának elejtése folytán a Bp. 384. §. 9. pontja alapján alaki semmiségi panaszt jelent be.

*

A közönség az egész tárgyalást feszült figyelemmel hallgatta a legnagyobb csendben mindvégig, csak az ítélet kihirdetése után éljenezte meg a tárgyaló bírót, valamint Dókus Gyula alispánt is.

HIREK.

— Áthelyezés. Hönseh Dezső műszaki tanácsost, a sátoraljauhelyi kir. államépítészeti hivatal főnökét a kereskedelemügyi miniszter Nagyszöllőre helyezte át. Ez az áthelyezés úgy látszik az utóbbi politikai viszonyokkal áll kapcsolatban, mert Hönseh ezt sem nem kérte, sem nem óhajtotta.

— Karácsonyi pásztorjáték. A „Carolineum” vezetősége ez uton adja tudomására Sátoraljauhelyi nemesen érző közönségének, miszerint f. hó 17-én, vasárnap délután 3 órakor, karácsonyi pásztorjátékot adat elő, az óvodás gyermekek közreműködésével. — Belépti díj személyenkint 1 korona. — A befolyt jövedelem a szegény gyermekek fölruházására lesz fordítva. Az intézet előjárósága már régebben foglalkozik azzal a gondlattal, hogy „Gyermekbarát egyesület” szervez, melynek célja: a szegény

gyermek felsegélyezése ruhákban és más szükségességekben. Meg szeretné szüntetni ilyenkor, karácsony előtt, a ruhákra szükséges összeg hűzálás útján való összeszedését, alapot óhajt összehozni ez egyesület megalakítása által, mely egyszersmindenkorra készen áll a szegény gyermekek számára. Fentjelzett előadása szintén ezen célt szolgálja. Külön meghívók helyett tehát ezen az uton kéri az érdeklődő közönség tömeges pártfogását; legyenek segítségünkre ezen üdvös intézmény megalapításában.

— Esküvő. Rác Sándor helybeli tanító, f. évi december 17-én d. u. 2 órakor tartja esküvőjét Sátoraljauhelyben Knopfler Margittal, Knopfler Sándor lapunk munkatársának leányával.

— Fagy és hó. Az őszi időjárásnak immár vége. Hiába erősitik az ellenkezőt a tudós természetkutatók és komoly naptárcsinálók, december 23-ikára téve a tél első napját. Megcáfolja ezt maga a természet, az időjárás. Azok a kicsiny, csillogó, fényes tükröcskék, melyek tegnap és tegnapelőtt reggelre szelvényben tarkították az utca szürke színt, immár kétséglennek teszik, hogy az elkésett őszi napsugár ereje már megtört a szél hideg fuvaltatán s már nem képes a piciny, fényes tükröket melegével felolvasztani. A tél lett a diadalmas, az erős. Néha kisüt ugyan még a nap, ám csillogása már csak csalóka, üres fény. Jön a téli szinkereg s hiába minden napsütés, minden ragyogás, az igazság a természet megdermedésében van. Csupán a fehér, hulldogálló hópihéek hiányoztak, hogy enyhítsenek e szomorú kép ridegségén s a tél fehér poézise, hogy megbékítsen e zord változással. De a hó se soká váratott magára. Ma reggel, miután egy kis eső előzte meg, lehullott és fehérre festette a várost és környékét. Tél apó tehát megérkezett és diadalmasan vonult be, hogy uralkodjék a természetben fehér hóleplel s kemény fagyával, amíg a tavaszi napsugár melegének langyos lehellete meg nem olvasztja hideg fagyát.

— Eljegyzés. Dr. Gombos Gáspár sátoraljauhelyi ügyvéd jegyet váltott özv. Sonnenfeld Lajosné urnó ujjesti lakos leányával Lillyvel.

— A sátoraljauhelyi izr. népkönyha-egyesület folyó évi december hó 17-én délelőtt 11 órakor a népkönyha helyiségében évi közgyűlést tart a következő tárgysorozattal: 1. Elnöki megnyitó. 2. Pénztárnok jelentése. 3. Gazdasági alelnök jelentése. 4. Titkár jelentése. 5. A népkönyha ünnepélyes megnyitása. 6. Indítványok.

— Pestik a láthatáron. A vármegyében, különösen pedig a Tokaj-hegyalja mentén történt tömeges betörésekből és rablásokból kifolyólag a csendőrkerületi parancsnokság elrendelte a csendőrösszpontosítást. Mintegy ötven csendőr nyomozza most Bodrogolasi környékén azokat a vakmerő betörőket, akik e napokban Stefánia főhercegnő kastélyába is betörték és tetemes kárt okoztak. Hire jár, hogy ezeket a betöréseket és rablásokat a nemrég kiszabadult s valamikor rettegett zempléni rablóvezér, Szarvas-Pestik Mihály követte el. A széles körben megindított csendőri nyomozás hihetőleg eredménynyel fog járn.

— Megszökött elmebeteg. Gyurman Nándor, 35—40 év közötti középtermetű, sötét ruhát viselő, eléggé jókinézésű, előre álló állu, fekete baszusú és hajú elmebeteg a templomból, hová ápolója gyónni kísérte, — megszökött. A rendőrség körözi.

Felölös szerkesztő és laptulajdonos:

Ehler Gyula,

